Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om samarbete mellan yrkesläroanstalterna och gymnasiet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att gränserna inom utbildningen jämnas ut och att möjligheterna till samarbete mellan olika läroanstalter utökas inom utbildningen efter grundskolan. I propositionen föreslås att gymnasielagen, lagen om kvällsgymnasier och lagen om yrkesläroanstalter ändras så att eleverna vid dessa läroanstalter kan välja studier också i en annan läroanstalt. Alla skolor och läroanstalter som ordnar utbildning efter grundskolan och hör till undervisnigsministeriets och utbildningsstyrelsens verksamhetsområde kan komma i fråga som sekundära läroanstalter. På motsvarande sätt kan gymnasier, kvällsgymnasier och yrkesläroanstalter ge undervisning åt elever som kommer från andra läroanstalter. Studier som fullföljts i en annan läroanstalt antecknas i elevens betyg. Under vissa förutsättningar kan eleven med sina studier i en annan läroanstalt ersätta de studier läroplanen i den egna läroanstalten anger. För samarbetet i fråga om undervisningen vid läroanstalterna har hittills krävts försökstillstånd av undervisningsministeriet eller utbildningsstyrelsen. Enligt propositionen skall elevernas deltagande i undervisning som ordnas vid en annan läroanstalt i fortsättningen utgöra normal verksamhet som baserar sig på avtal mellan läroanstalternas huvudmän. För verksamheten skall inte behövas medverkan av de statliga skolmyndigheterna.

Elever som deltar i undervisningen vid en annan läroanstalt än sin egen skall inte intas som elever till den andra läroanstalten. De övriga villkoren för samarbetet, t.ex. ersättningar som läroanstalterna eventuellt skall betala varandra, skall avgöras av huvudmännen. Det föreslås att lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek och lagen om finansiering av yrkesläroanstalter samtidigt ändras så att de inkomster den läroanstalt som ordnar denna undervisning erhåller inte skall avdras då statsandelen och hemkommunsandelar och hemkommunsersättningar beräknas.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 1992.

MOTIVERING

1. Inledning

Det finländska utbildningssystemet efter grundskolan har av tradition uppdelats i det allmänbildande gymnasiet och yrkesutbildningen som ger yrkeskompetens. I statsrådets utbildningspolitiska redogörelse till riksdagen i maj 1990 "Utbildningssystemet i Finland, utbildningens nivå och utveckling" har vårt utbildningssystem karaktäriserats som ett system med skarpa gränser. En utjämning eller eliminering av gränserna mellan de olika utbildningsformerna ses som nödvändig. Målet för utvecklingen av utbildningen är enligt redogörelsen bl.a. att utbildningsnivån höjs, att utbildningen kvalitativt förbättras så att den ger var och en bättre möjligheter att följa den ständiga utvecklingen i samhälle och arbetsliv samt att individuella utbildningsbehov beaktas i högre grad än tidigare. I den utbildningspo-

litiska redogörelsen betonas å ena sidan utveck lingen av gymnasiet och å andra sidan utvecklingen och breddningen av yrkesutbildningen. Information om samarbetet mellan gymnasiet och yrkesläroanstalterna skaffas dessutom genom försök och utökad försöksverksamhet. Riksdagens kulturutskott konstaterade i sitt betänkande om den utbildningspolitiska redogörelsen (betänkande av kulturutskottet 11/1990 rd.) att målen för utbildningsförsöken som bygger på samarbete mellan gymnasiet och yrkesläroanstalterna är riktiga och ansåg att samarbete mellan läroanstalterna kan avlägsna missförhållanden inom utbildningen efter grundskolan och utveckla utbildningen i syfte att höja dess nivå, tillfredsställa individens, arbetslivets och hela samhällets behov av kunskaper och färdigheter, införa flera flexibla och individuella valmöjligheter och skapa mångsidiga utbildningsmöjligheter samt förbättra utbildningssystemets effektivitet. Kulturutskottet uppställde som mål för utvecklingen av gymnasiet att valfriheten och smidigheten i gymnasiet ökas, dock så att en god nivå bibehålls.

Statsrådet förutsatte i samband med godkännandet av programmet för utvecklingen av utbildningen på mellanstadiet för åren 1989—91 att det samarbete som bygger på en samordning av undervisningsarrangemangen i yrkesläroanstalterna och gymnasiet och leder till yrkesexamen och stu dentexamen parallellt skall utökas och att försöksverksamheten skall utvidgas. Enligt utvecklingsprogrammet är målet för försöksverksamheten då det gäller yrkesutbildningen att erbjuda yrkesläroanstalternas studerande flexibla möjligheter och bättre förutsättningar än tidigare att fullfölja gymnasiets lärokurser och avlägga studentexamen. För gymnasiets del är målet att i gymnasiet utveckla de förutsättningar som behövs för yrkesinriktade studier, dock inte att utveckla yrkesinriktade gymnasier.

2. Nuläget

2.1. Samarbete mellan läroanstalter som ordnar utbildning efter grundskolan

Möjligheterna till samarbete mellan gymnasierna och yrkesläroanstalterna har ökat på 1980-talet i och med mellanstadiereformen. Samarbetet har dock varit ganska ringa och närmast gällt användning av gemensamma lokaler och hjälpmedel samt i någon mån anlitande av gemensamma lärare. Samarbete har knappt förekommit mellan andra än gymnasier och yrkesläroanstalter. Enligt 18 § 2 mom. (172/91) gymnasielagen kan gymnasieundervisning försiggå även utanför skolan. Stadgandet möjliggör t.ex. undervisning i en annan läroanstalts lokaler. Enligt 18 § 4 mom. (172/91) gymnasielagen kan direktionen av särskilda skäl och enligt vad som anges i förordning besluta att en elevs studier delvis skall ordnas på något annat sätt än vad som stadgas i gymnasielagen och den förordning som givits med stöd av den eller bestäms enligt dem. Enligt 33 § (177/91) gymnasieförordningen skall direktionen innan ett beslut fattas utreda om eleven skall beviljas be frielse enligt 3 a § förordningen angående studentexamen. Enligt motive ringen i regeringens proposition (reg.prop. 197/1990 rd.) skall stadgandet tillämpas t.ex. på personer som flyttar till Finland från utlandet, av vilka det inte är skäligt att kräva att de skall delta i undervisningen i det andra inhemska språket. Stadgandet skall dock även tillämpas så att elevens prestationer i den andra läroanstalten godkänns som prestationer i gymnasiet. Tillämpningen av stadgandet begränsas dock av att detta arrangemang kan komma i fråga endast då särskilda skäl föreligger. Samtidigt med nämnda lagändring trädde också några andra ändringar av gymnasieförord ningen (718/84) i kraft. Enligt 41 § 7 mom. gymnasieförordningen kan gymnasiets rektor tillåta att en gymnasieelev får genomgå förhör i en kurs eller lärokurs som hör till gymnasiets läroplan utan att delta i undervisningen. Stadgandet gör det således möjligt för en elev att också i en annan läroanstalt skaffa sig de kunskaper och färdigheter som en kurs eller lärokurs omfattar. Stadgandet befriar dock inte eleven från att delta i förhör i den egna läroanstalten. Uppgifter om hur de nya gymnasiestadgandena tillämpas finns ännu inte att tillgå. Stadgandena gäller också kvällsgymnasierna.

Lagen om gemensamma lärare (539/80) trädde i kraft i början av år 1981. Enligt lagen kan grundskolor, gymnasier, skolor för hörselskadade och synskadade, medborgar- och arbetarinstitut, musikläroanstalter, idrottsinstitut, barnträdgårdslärarinstitut och yrkesläroanstalter som är under ställda utbildningsstyrelsen ha gemensamma lärare. Lagens huvudsakliga syfte är att trygga lärarnas sysselsättning. En lärare

kan tilldelas timmar i en annan läroanstalt endast om den egna läroanstalten inte kan erbjuda tillräckligt med timmar för att fylla undervisningsskyldigheten. Läsåret 1990—91 hade gymnasiet och yrkesläroanstalterna ca 20 gemensamma lärare.

2.2. Samarbetsförsök

Många kommuner och huvudmän för privata läroanstalter har sedan mitten av 1980-talet gjort framställningar om att få inleda undervisningssamarbete mellan gymnasierna och yrkesläroanstalterna. Förslagen har å ena sidan gått ut på att studerande på institutnivå och skolnivå i yrkesläroanstalterna skall kunna fullfölja gymnasiets ämnen eller hela gymnasiet samt avlägga studentexamen och å andra sidan att elever i gymnasiet i sitt studieprogram skall kunna införliva läroämnen från yrkesläroanstalterna. Flertalet av förslagen har gällt samarbete i rätt liten skala, vanligen mellan två läroanstalter. Behovet av samarbete har av förslagsställarna motiverats med att utbildningen blir mångsidigare och mer omfattande samt att det skapas ett nytt utbildningsalternativ som förenar den allmänbildande utbildningen och yrkesutbildningen. Samarbetet har också motiverats av regionala skäl och strävan har varit att finna sådana lösningar för glesbefolkade områden som möjliggör ett ekonomiskt utnyttjande av utbildningslokalerna och lärarresurserna på orten. Det har ansetts viktigt att växelverkan mellan yrkesutbildningen och gymnasiet ökas och att överlappningar i studierna avskaffas. Samarbetet har vidare motiverats av ekonomiska skäl eftersom den sammanlagda utbildningstiden för att avlägga två examina, en yrkesexamen samt gymnasiet och studentexamen, förkortas.

Med tanke på yrkesutbildningen är det centrala i samarbetsförsöken att de studerande kan förbättra sin behörighet för fortsatta studier, vilket å ena sidan antas göra yrkesutbildningen mera attraktiv och å andra sidan erbjuda gymnasieeleverna möjligheter att bekanta sig med olika yrkessektorer och öka förutsättningarna för yrkesinriktade studier.

Beträffande utvecklingsbehoven och missförhållandena kan sammanfattningsvis konstateras att den skarpa gräns som existerar mellan gymnasiet och yrkesläroanstalterna och de barriärer som förekommer mellan läroanstalter inom olika branscher har gjort utbildningsystemet tungrott och beskurit de ungas möjligheter att välja bland mångsidiga utbildningsalternativ och själv pröva på dem samt att skapa sig nya utbildningsvägar som innehåller såväl allmänbildande som yrkesinriktad undervisning. Det är framför allt läroanstalterna som mycket aktivt tagit initiativ till samarbete och smidigare undervisningsarrangemang. Trenden att minska på olika organisationers tungroddhet blir allt vanligare också i samhället i övrigt, vilken som sådan är en fostrande faktor och en förebild för de unga med tanke på utbildningen. Undervisningssamarbete mellan gymnasierna och yrkesläroanstalterna har ordnats som försök med stöd av 58 § gymnasielagen och 122 § gymnasieförordningen samt 36 § lagen om yrkesläroanstalter (487/87) och stadgandena i förordningarna angående yrkesläroanstalter (491—501/87) med tillstånd av undervisningsministeriet och de centrala ämbetsverken.

År 1985 fick yrkesutbildningsstyrelsen och skolstyrelsen ansökningar angående försök från sex orter. Inför läsåret 1990—91 fick yrkesutbildningsstyrelsen 38 och skolstyrelsen 23 ansökningar. I sina brev angående ansökningarna för läsåret 1991—92 konstaterade de centrala ämbetsverken att samarbetsförsöken inte kommer att utvidgas eftersom avsikten är att samarbetet mellan läroanstalterna skall prövas inom ramen för försöken med utbildning på ungdomsstadiet. Två samarbetsförsök startade år 1988, år 1989 gavs tillstånd till 11 projekt och år 1990 till fyra. Några av försöken inleddes emellertid inte, närmast på grund av tjänstekollektivfrågor. Hösten 1991 pågick 13 försök. De två första studerande som deltagit i ett samarbetsförsök avlade studentexamen hösten 1991. Inom ramen för det samarbetsförsök som inleddes i Kotka 1988 deltar den första gruppen studerande i studentexamen våren 1992. Yrkesexamina har ännu inte avlagts inom ramen för försöken. Eftersom den främsta avsikten med försöken är att skaffa information i syfte att utveckla utbildningen har flera olika typer av försök valts ut till försöksprojekt. Av samma orsak har man låtit bli att ta med många försök av samma typ. Formerna för samarbete består bl.a. i att en yrkesexamen samt gymnasiets lärokurs avläggs antingen i daggymnasium eller kvällsgymnasium så att utbildningstiden sammanlagt är omkring fyra år. I en del av försöken avlägger de studerande studentexamen som privatstuderande, i en del

har antalet tillvalsämnen utökats, i en del är målet endast att avlägga en del av en yrkesexamen vid sidan av gymnasiets lärokurs, vilket dock bidrar till att öka de studerandes valmöjligheter. I ett försök gäller samarbetet främst en effektiverad elevhandledning som sköts av läroanstalterna gemensamt.

Av erfarenheterna att döma har samarbetsprojekten också en inspirerande betydelse för läroanstalternas interna utvecklingsarbete.

2.3. Försöken med utbildning på ungdomsstadiet

Undervisningsministeriet har inte efter år 1990 beviljat tillstånd till nya samarbetsförsök med stöd av gymnasielagstiftningen eller lagstiftningen om yrkesläroanstalterna. Behoven av samarbete har efter år 1990 kanaliserats till försöken med utbildning på ungdomsstadiet. Regeringen avlät i december 1990 en proposition till riksdagen med förslag till lag om försök med utbildning på ungdomsstadiet och med yrkeshögskolor (reg.prop. 320/1990 rd.). Enligt propositionen är avsikten med försöken att inhämta erfarenheter för att utveckla utbildningen efter grundskolan med målet att höja utbildningens nivå, tillfredsställa samhällets och arbetslivets behov av kunskaper och färdigheter, skapa individuella studiehelheter och mångsidiga utbildningsmöjligheter. Riksdagen godkände lagförslaget och lagen antogs i februari 1991 och trädde i kraft i början av mars 1991.

Enligt 2 § lagen om försök med utbildning på ungdomsstadiet och med yrkeshögskolor (391/91) ordnar en eller flera yrkesläroanstalter och ett eller flera gymnasier i regel i samarbete eller också enligt samma skolform undervisning så att studerandena vid dessa läroanstalter har möjlighet att få undervisning vid flera läroanstalter samt avlägga yrkesexamen eller fullgöra gymnasiets lärokurs som leder till studentexamen, varvid i båda dessa examina också kan ingå studier vid en annan läroanstalt. Studerandena har även möjlighet att avlägga examen på ungdomsstadiet, som består av kombinerade yrkes- och gymnasiestudier samt eventuell arbetspraktik.

Före ingången av år 1991 kom 29 ansökningar till försöken med utbildning på ungdomsstadiet och före utgången av juli månad kom ytterligare 10. Tillstånd till försök har beviljats 16 försöksenheter och i försöken deltar omkring 130 läroanstalter. Enligt den av statsrådet i november 1991 godkända planen för utveckling av utbildningen och av forskningen vid högskolorna för åren 1991—1996 skall bl.a. försöken med att utveckla utbildningen på ungdomsstadiet och med yrkeshögskolor utvidgas så att försöksnätet är täckande både regionalt och i fråga om läroanstaltsformer. Under planeringsperioden utreds möjligheterna att skapa lagstadgade förutsättningar för en motsvarande verksamhet i fråga om utveckling och samarbete utan några tillstånd till försök.

3. De föreslagna ändringarna

Trots att studerande ännu inte utexaminerats i samarbetsförsöken kan vissa omdömen redan ges på basis av erfarenheterna. För en del studerande kan det vara ett gott alternativ att avlägga två examina, men som huvudmodell är det en mycket tung studieform. Då samarbetet sker i liten skala med ökad valfrihet skapas däremot förutsättningar för mångsidigare och kvalitativt bättre studier samt möjligheter att pröva på olika alternativ för yrkesval.

De pågående samarbetsförsöken ger tillräcklig information om behoven av och formerna för samarbete och det finns således inte behov att starta nya försök eller fortsätta de nuvarande särskilt länge. Avsikten är inte heller att kännbart utvidga försöken med utbildning på ungdomsstadiet.

Den gällande lagstiftningen erbjuder endast begränsade möjligheter till annat samarbete än det som sker inom ramen för försök då det gäller utbildningen efter grundskolan. I syfte att öka smidigheten inom utbildningen är det skäl att avskaffa hindren för samarbete i de författningar som gäller gymnasiet och yrkesläroanstalterna samt andra läroanstalter som ordnar utbildning efter grundskolan, så att läroanstalterna genom ömsesidiga avtal kan idka undervisningssamarbete utan försökstillstånd. Avsikten är inte att ändra på läroanstalternas egentliga uppgift, utan varje läroanstalt som är med i samarbetet skall koncentrera sig på att ordna undervisningen enligt sin egen läroplan.

För att möjliggöra ett ökat samarbete föreslås i propositionen att nya stadganden fogas till gymnasielagen, lagen om kvällsgymnasier

(478/83) och lagen om yrkesläroanstalter. Enligt den 60 § som föreslås bli fogad till gymnasielagen kan en elev delta i undervisning som ordnas av ett annat gymnasium, ett kvällsgymnasium, en yrkesläroanstalt, en musikläroanstalt, ett medborgar- eller arbetarinstitut, en folkhögskola, ett idrottsinstitut samt någon annan läroanstalt som hör till undervisningsministeriets eller utbildningsstyrelsens verksamhetsområde. De läroanstalter som hör till utbildningsstyrelsens verksamhetsområde finns uppräknade i 1 § förordningen om utbildningsstyrelsen (183/91). Studier som fullföljts i en annan läroanstalt kan antingen komplettera studierna i den egna läroanstalten eller ersätta den egna läroanstaltens kurser. De stadganden som gäller ersättande studier i en annan läroanstalt kan tillämpas inte bara på det egentliga samarbete som grundar sig på avtal mellan läroanstalterna utan också i situationer då en elev själv sökt till en annan läroanstalt för att studera där. Närmare stadganden om ersättningsförfarandet ges genom förordning. Med stöd av stadgandet kan gymnasiet på motsvarande sätt ordna undervisning för elever som kommer från en annan läroanstalt. Stadganden med samma innehåll tas med i den 22 § som fogas till lagen om kvällsgymnasier och i den 20 a § som fogas till lagen om yrkesläroanstalter. Stadgandena om musikläroanstalter, medborgar- och arbetarinstitut, folkhögskolor och idrottsinstitut ger rum för det samarbete som föreslås utan ändringar i stadgandena.

Elever som kommer från en annan läroanstalt skall inte räknas som elever i den läroanstalt som meddelar undervisningen. Dessa elever skall således inte inverka på timresursen i den läroanstalt som ordnar undervisningen och inte heller på den s.k. statsandelen per elev i gymnasiet och yrkesläroanstalterna. För de eventuella tilläggsresurser verksamheten ger upphov till och de merkostnader som uppkommer för den läroanstalt som ordnar undervisningen svarar samarbetsparterna i enlighet med vad de avtalat sinsemellan. Läroanstalterna kan uppbära avgifter av varandra eller komma överens om att samarbetet sker ömsesidigt utan att ersättningar betalas. Statsandel för avlöningskostnaderna betalas dock enligt de timmar som hållits till huvudmannen för den läroanstalt som meddelar undervisningen.

Propositionen går inte in på utbildningens längd i yrkesutbildningen eller gymnasiet. För att en elev om han så vill samtidigt skall kunna avlägga en yrkesexamen och fullfölja gymnasiets lärokurs inom ramen för systemet är det dock nödvändigt att den personliga utbildningstiden för eleven förlängs. De stadganden som behövs tas med i förordningarna. Alternativt kan en elev avlägga två examina så att han först avlägger den ena och därefter skriver in sig i den läroanstalt där han önskar avlägga ytterligare en examen. Eleven kan då i den nya examen räkna sig till godo sina tidigare studier. En elev vid en yrkesläroanstalt kan delta i studentexamen som privatelev enligt förordningen angående studentexamen (717/47) och undervisningsministeriets beslut om rätt att som privatelev delta i studentexamen eller i prov som ingår i den (833/87). Enligt den av statsrådet godkända planen för utveckling av utbildningen och av forskningen vid högskolorna för åren 1991—1996 skapas under planeringsperioden förutsättningar för gymnasierna att övergå till årskurslös undervisning år 1994. Ett årskurslöst system ger också bättre förutsättningar att avlägga två examina samtidigt än vad som nu föreslås.

Samtidigt ändras 16 § gymnasielagen, 16 a § lagen om kvällsgymnasier (88/89), 5 § lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek (1112/78) samt 2 och 15 §§ lagen om finansiering av yrkesläroanstalter (494/83) så att varken de prestationer som huvudmännen för de läroanstalter som deltar i samarbetet betalar varandra eller elevavgifterna beaktas vid fastställandet av statsandelen eller hemkommunsandelen och hemkommunsersättningen.

4. Propositionens ekonomiska verkningar

Samarbetet mellan läroanstalterna föranleder inga väsentliga tilläggskostnader. Utbildningen sker i liten skala och medför ökad valfrihet och ger i regel inte upphov till kostnader, eftersom en del av eleverna kan välja ämnen i andra läroanstalter, antingen i grupper med lediga platser eller som extra elever. Om läroanstalterna erbjuder varandra hela kurser minskar vanligtvis antalet timmar i elevens egen läroanstalt och totalkostnaderna ökar således inte.

Eftersom elever som valt studier i en annan läroanstalt inte räknas som elever i den läroanstalt som ordnar undervisningen, inverkar de inte på det statsandelsbelopp huvudmannen för

den läroanstalt som ordnar utbildningen erhåller, med undantag av statsandelen för lärarnas löner.

5. Ärendets beredning

Propositionen har beretts av en arbetsgrupp sammansatt av tjänstemän vid undervisningsministeriet och utbildningsstyrelsen. Arbetsgruppen har som sakkunniga hört rektorerna för de gymnasier och yrkesläroanstalter som deltagit i samarbetsförsöket.

Underhandlingar om utkastet till proposition har förts med kommunernas centralorganisationer, Lärarnas Fackorganisation LFO samt organisationer som företräder eleverna i gymnasiet och yrkesläroanstalterna.

6. Sambandet med andra propositioner

Regeringen har som en del av kommunernas statsandelsreform avlåtit en proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (reg.prop. 215/1991 rd.). Genom lag stiftningen skall de nuvarande stadgandena om finansiering av bl.a. grund skolan, gymnasiet, yrkesläroanstalterna, musikläroanstalterna samt medborgar- och arbetarinstituten upphävas. I det nya finansieringssystemet skall statsandelarna bestämmas enligt kalkylerade grunder och användningen av statsandelen skall inte styras eller övervakas. Enhetspris fastställs för de olika läroanstaltsformerna. Det genomsnittliga beloppet för enhetspriserna justeras för hela landet vart fjärde år med beaktande av de faktiska kostnaderna under föregående år samt förändringarna i den beräknade kostnadsnivån och verksamhetens art och omfattning under det löpande året. För andra år beaktas endast ändringar i kostnadsnivån, i verksamhetens omfattning och art samt i det beräknade antalet timmar per elev. I det nya systemet skall i läroanstalternas statsandelsbelopp inte tas hänsyn till var undervisningen de facto meddelas. Fördelningen av kostnaderna mellan de läroanstalter som deltar i sådant samarbete som avses i denna proposition skall således helt avgöras av huvudmännen för läroanstalterna. Inte heller i det nya systemet skall de inkomster huvudmännen för läroan stalterna erhåller sänka statsandelsbeloppet. Den nya finansieringslag stiftningen avses träda i kraft i början av år 1993.

Om riksdagen godkänner de nya statsandelsstadgandena i föreslagen form kommer de finansieringsstadganden som ingår i denna proposition att vara i kraft endast höstterminen 1992. De stadganden om samarbete som föreslås bli fogade till gymnasielagen, lagen om kvällsgymnasier och lagen om yrkesläroanstalter har utformats så att de också lämpar sig för det nya statsandelssystemet.

I samband med statsandelsreformen avlåts dessutom en proposition med förslag till lag om gemensamma lärare. Enligt lagförslaget skall läroan stalternas huvudmän i framtiden nästan utan begränsningar kunna besluta om att inrätta gemensamma tjänster och befattningar och att gemensamt anlita lärare. Om lagförslaget godkänns, kommer samarbetet mellan läroanstalterna också i detta hänseende att underlättas betydligt.

7. Närmare stadganden och bestämmelser

De föreslagna lagarna förutsätter ändringar och tillägg i gymnasieförordningen, förordningen om kvällsgymnasier och förordningarna om yrkesläroanstalterna. Avsikten är att i förordningarna stadga bl.a. om ett förfarande enligt vilket studier som fullföljts i en annan läroanstalt kan ersätta studier i den egna läroanstalten. Avsikten är dessutom att i förordningarna ange vilka stadganden som inte tillämpas i fråga om de elever som deltar i undervisningen i en annan läroanstalt. Avsikten är att t.ex. stadgandena i 41 § gymnasieförordningen om uppflyttning från en årskurs inte skall tillämpas på elever i yrkesläroanstalter som får undervisning i gymnasiet.

Avsikten med de föreslagna lagarna är inte att ändra utbildningens innehåll eller timfördelningen. En ändring av timfördelningen håller dock på att beredas separat. Enligt planen för utveckling av utbildningen och av forskningen vid högskolorna skall grunderna för gymnasiets läroplan förnyas år 1994. Avsikten med denna reform är speciellt att öka valfriheten i undervisningen. Reformerna förbättrar möjligheterna att utarbeta individuella studieprogram och för med sig ett ökat behov av det slags samarbete mellan läroanstalterna som avses i denna proposition.

8. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft vid nästaläsårs början, dvs. den 1 augusti 1992.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gymnasielagen av den 27 maj 1983 (477/83) 26 § och 52 § 2 mom.,

dessa lagrum sådana de lyder, 26 § i lag av den 29 januari 1988 (88/88) och 52 § 2 mom. i lag av den 25 januari 1991 (172/91), samt fogas till lagen en ny 60 § i stället för den 60 § som upphävts genom nämnda lag av den 25 januari 1991 som följer:

26 §

Går en elev i gymnasium i någon annan kommun än den där han i början av terminen har hemort enligt lagen om befolkningsböcker (141/69), är elevens hemkommun skyldig att till den kommun som är huvudman för gymnasiet betala den av eleven föranledda andelen av gymnasiets till statsandel berättigande driftskostnader, från vilka har avdragits de enligt lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek (1112/78) beräknade statsandelarna och statsunderstöden samt gymnasiets övriga inkomster, med undantag av inkomsterna för anordnande av undervisning som avses i 60 §.

52 §

— — — — — — — — — — — — — —

Vad som stadgas i 2, 3, 8 och 9 §§, 11 § 1 och 3 mom., 12—25, 26 a—26 d, 55, 57, 58, 60 och 69 §§ i denna lag samt i 16 och 17 §§ lagen om kommunal skolförvaltning gäller på motsvarande sätt privata gymnasier och deras elever. De uppgifter som stadgas för skolnämnden sköts dock i ett privat gymnasium av direktionen.

60 §

En elev i gymnasiet kan utöver den undervisning som meddelas i den egna läroanstalten också delta i undervisning som meddelas i något annat gymnasium, eller i ett kvällsgymnasium, en yrkesläroan stalt, en musikläroanstalt, ett medborgar- eller arbetarinstitut, en folkhögskola, ett idrottsinstitut samt någon annan läroanstalt som hör till undervisningsministeriets eller utbildningsstyrelsens verksamhetsområde enligt vad huvudmännen för läroanstalterna kommer överens om, om inte annat följer av denna lag eller med stöd av den givna stadganden. Läroanstalternas huvudmän kan också komma överens om att dela på kostnaderna för undervisningen. Studier som fullföljts i en annan läroanstalt kan godkännas som en prestation som motsvarar en eller flera kurser i gymnasiet enligt vad som stadgas genom förordning. Studier som fullgjorts i en annan läroanstalt kan godkännas som prestation också då huvudmännen för läroanstalterna inte avtalat om samarbete.

Gymnasiet kan ordna undervisning för elever vid de läroanstalter som nämns i 1 mom. enligt vad läroanstalternas huvudmän kommer överens om, om inte annat följer av denna lag eller med stöd av den givna stadganden. Läroanstalternas huvudmän kan också komma överens om hur kostnaderna för undervisningen betalas. En elev som deltar i undervisning som avses i detta moment räknas inte som elev i gymnasiet.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

2.

Lag

om ändring av lagen om kvällsgymnasier

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 27 maj 1983 om kvällsgymnasier (478/83) 16 a § och 21 § 1 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 16 a § i lag av den 29 januari 1989 (88/89) och 21 § 1 mom. i lag av den 25 januari 1991 (173/91), samt

fogas till lagen en ny 22 § i stället för den 22 § som upphävts genom nämnda lag av den 25 januari 1991 som följer:

16 a §

Går en elev i kvällsgymnasium i någon annan kommun än den där han i början av terminen har hemort enligt lagen om befolkningsböcker (141/69), är elevens hemkommun skyldig att till den kommun som är huvudman för kvällsgymnasiet betala den av eleven föranledda andelen av kvällsgymnasiets till statsandel berättigande driftskostnader, från vilka har avdragits de enligt lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek (1112/78) beräknade statsandelarna och statsunder stöden samt kvällsgymnasiets övriga inkomster, med undantag av inkomsterna för anordnande av undervisning som avses i 22 §.

21 §

Vad som stadgas i 2, 3, 7—16 och 22—24 §§, 28 § 1 mom. och 30 § samt i 8 och 9 §§, 11 § 1 och 3 mom., 12, 13 och 51 §§, 52 § 1 mom. och 54 § gymnasielagen gäller på motsvarande sätt privata kvällsgymnasier.

— — — — — — — — — — — — — —

22 §

En elev i ett kvällsgymnasium kan utöver den undervisning som meddelas i den egna läroanstalten också delta i undervisning som meddelas i något annat kvällsgymnasium, eller i ett gymnasium, en yrkesläroanstalt, en musikläroanstalt, ett medborgar- eller arbetarinstitut, en folkhögskola, ett idrottsinstitut samt någon annan läroanstalt som hör till undervisningsministeriets eller utbildningsstyrelsens verksamhetsområde enligt vad huvudmännen för läroan stalterna kommer överens om, om inte annat följer av denna lag eller med stöd av den givna stadganden. Läroanstalternas huvudmän kan också komma överens om att dela på kostnaderna för undervisningen. Studier som fullföljts i en annan läroanstalt kan godkännas som en prestation som motsvarar en eller flera kurser i kvällsgymnasiet enligt vad som stadgas genom förordning. Studier som fullföljts i en annan läroanstalt kan godkännas som prestation också då huvudmännen för läroanstalterna inte avtalat om samarbete.

Kvällsgymnasiet kan ordna undervisning för elever vid de läroanstalter som nämns i 1 mom. enligt vad läroanstalternas huvudmän kommer överens om, om inte annat följer av denna lag eller med stöd av den givna stadganden. Läroanstalternas huvudmän kan också komma överens om hur kostnaderna för undervisningen betalas. En elev som deltar i undervisning som avses i detta moment räknas inte som elev i kvällsgymnasiet.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

3.

Lag

om ändring av 5 § lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 5 § 4 mom. lagen den 28 december 1978 om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek (1112/78) som följer:

5 §

— — — — — — — — — — — — — —

Med avvikelse från 7 § statsandelslagen, räknas såsom avdrag på driftskostnaderna inte gymnasiets elevavgifter, inte heller inkomsterna för anordnande av i 60 § gymnasielagen nämnd undervisning eller ersättningar som för lärares och rektorers del erhållits på grund av olycksfalls- eller sjukförsäkring.

— — — — — — — — — — — — — —

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

4.

Lag

om ändring av lagen om yrkesläroanstalter

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till lagen den 10 april 1987 om yrkesläroanstalter (487/87) en ny 20 a § som följer:

20 a §

Deltagande i undervisningen i någon annan läroanstalt och anordnandet av undervisningen

En studerande vid en yrkesläroanstalt kan utöver den undervisning som meddelas i den egna läroanstalten också delta i undervisning som meddelas i någon annan yrkesläroanstalt, eller i ett gymnasium, ett kvällsgymnasium, en musikläroanstalt, ett medborgar- eller arbetarinstitut, en folkhögskola, ett idrottsinstitut samt någon annan läroanstalt som hör till undervisningsministeriets eller utbildningsstyrelsens verksamhetsområde enligt vad huvudmännen för läroan stalterna kommer överens om, om inte annat följer av denna lag eller med stöd av den givna stadganden. Studier som fullföljts i en annan läroanstalt kan godkännas som en prestation som motsvarar en eller flera kurser i yrkesläroanstalten enligt vad som stadgas genom förordning.

Yrkesläroanstalten kan ordna undervisning för studerande vid någon annan läroanstalt som nämns i 1 mom. enligt vad läroanstalternas huvudmän kommer överens om, om inte annat följer av denna lag eller med stöd av den givna stadganden. En studerande som deltar i undervisning som avses i detta moment räknas inte som elev vid yrkesläroanstalten.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

5.

Lag

om ändring av 2 och 15 §§ lagen om finansiering av yrkesläroanstalter

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 § 2 mom. 5 punkten och 15 § 1 mom. lagen den 3 juni 1983 om finansiering av yrkesläroanstalter (494/83) som följer:

2 §

Förhållandet till statsandelslagen

— — — — — — — — — — — — — —

Avvikelse från stadgandena i statsandelslagen görs i följande hänseenden:

— — — — — — — — — — — — — —

5) med avvikelse från 7 § statsandelslagen räknas såsom avdrag på driftskostnaderna inte inkomster av arbetsverksamhet, utom vid nedan i 13 § nämnd temporär yrkesutbildning, inte heller elevavgifter eller inkomster för anordnande av undervisning som avses i 20 a § lagen om yrkesläroanstalter eller ersättningar som för rektorers och lärares del erhållits på grundval av olycksfalls- eller sjukförsäkring;

— — — — — — — — — — — — — —

15 §

Betalningsandel till kommunal läroanstalt

Elevens hemkommun betalar huvudmannen för en kommunal läroanstalt en betalningsandel, vars per elev beräknade belopp utbildningsstyrelsen bestämmer med beaktande av kommunernas bärkraftsklassificering. Betalningsandelen bestäms i enlighet med läroanstaltens i 5 § nämnda, per elev beräknade driftskostnader som berättigar till statsandel. Från driftskostnaderna avdras först de statsandelar som bestäms i enlighet med 6 § 2 mom. samt skillnaden mellan intäkterna av och utgifterna för arbetsverksamheten och dessutom de övriga inkomster som läroanstalten erhåller, med undantag av inkomsterna för anordnande av i 20 a § lagen om yrkesläroanstalter avsedd undervisning.

— — — — — — — — — — — — — —

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

Helsingfors den 15 maj 1992

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Undersvisningsminister *Riitta Uosukainen*

Bilaga

1.

Lag

om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gymnasielagen av den 27 maj 1983 (477/83) 26 § och 52 § 2 mom.,

dessa lagrum sådana de lyder, 26 § i lag av den 29 januari 1988 (88/88) och 52 § 2 mom. i lag av den 25 januari 1991 (172/91), samt fogas till lagen en ny 60 § i stället för den 60 § som upphävts genom nämnda lag av den 25 januari 1991 som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
26 §	26 §
Går en elev i gymnasium i någon annan kommun än den där han i början av terminen har hemort enligt lagen om befolkningsböcker (141/69), är elevens hemkommun skyldig att till den kommun som upprätthåller gymnasiet betala den av eleven föranledda andelen av gymnasiets till statsandel berättigande driftskostnader, från vilka har avdragits de enligt lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek (1112/78) beräknade statsandelarna och statsunderstöden samt gymnasiets övriga inkomster.	Går en elev i gymnasium i någon annan kommun än den där han i början av terminen har hemort enligt lagen om befolkningsböcker (141/69), är elevens hemkommun skyldig att till den kommun som *är huvudman för* gymnasiet betala den av eleven föranledda andelen av gymnasiets till statsandel berättigande driftskostnader, från vilka har avdragits de enligt lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek (1112/78) beräknade statsandelarna och statsunderstöden samt gymnasiets övriga inkomster, *med undantag av inkomsterna för anordnande av undervisning som avses i 60 §.*
52 §	
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
Vad som stadgas i 2, 3, 8 och 9 §§, 11 § 1 och 3 mom., samt 12—25, 26 a—26 d, 55, 57, 58 och 69 §§ i denna lag samt i 16 och 17 §§ lagen om kommunal skolförvaltning gäller på motsvarande sätt ett privat gymnasium och dess elever. De uppgifter som stadgas för skolnämnden sköts dock i ett privat gymnasium av direktionen.	Vad som stadgas i 2, 3, 8 och 9 §§, 11 § 1 och 3 mom., 12—25, 26 a—26 d, 55, 57, 58, *60* och 69 §§ i denna lag samt i 16 och 17 §§ lagen om kommunal skolförvaltning gäller på motsvarande sätt privat*a* gymnas*ier* och *deras* elever. De uppgifter som stadgas för skolnämnden sköts dock i ett privat gymnasium av direktionen.
	60 §
	En elev i gymnasiet kan utöver den undervisning som meddelas i den egna läroanstalten också delta i undervisning som meddelas i något annat gymnasium, eller i ett kvällsgymnasium, en yrkesläroan stalt, en musikläroanstalt, ett medborgar- eller arbetarinstitut, en folkhögskola, ett idrottsinstitut samt någon annan läroanstalt som hör till undervisningsministeriets eller utbildningsstyrelsens verksamhetsområde

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

enligt vad huvudmännen för läroanstalterna kommer överens om, om inte annat följer av denna lag eller med stöd av den givna stadganden. Läroanstalternas huvudmän kan också komma överens om att dela på kostnaderna för undervisningen. Studier som fullföljts i en annan läroanstalt kan godkännas som en prestation som motsvarar en eller flera kurser i gymnasiet enligt vad som stadgas genom förordning. Studier som fullgjorts i en annan läroanstalt kan godkännas som prestation också då huvudmännen för läroanstalterna inte avtalat om samarbete.

Gymnasiet kan ordna undervisning för elever vid de läroanstalter som nämns i 1 mom. enligt vad läroanstalternas huvudmän kommer överens om, om inte annat följer av denna lag eller med stöd av den givna stadganden. Läroanstalternas huvudmän kan också komma överens om hur kostnaderna för undervisningen betalas. En elev som deltar i undervisning som avses i detta moment räknas inte som elev i gymnasiet.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

2.

Lag

om ändring av lagen om kvällsgymnasier

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 27 maj 1983 om kvällsgymnasier (478/83) 16 a § och 21 § 1 mom.,

dessa lagrum sådana de lyder, 16 a § i lag av den 29 januari 1989 (88/89) och 21 § 1 mom. i lag av den 25 januari 1991 (173/91), samt

fogas till lagen en ny 22 § i stället för den 22 § som upphävts genom nämnda lag av den 25 januari 1991 som följer:

Gällande lydelse

16 a §

Går en elev i kvällsgymnasium i någon annan kommun än den där han i början av terminen har hemort enligt lagen om befolkningsböcker (141/69), är elevens hemkommun skyldig att till den kommun som upprätthåller kvällsgymnasiet betala den av eleven föranledda andelen av kvällsgymnasiets till statsandel berättigande driftskostnader, från vilka har avdragits de enligt lagen om statsandelar och-

Föreslagen lydelse

16 a §

Går en elev i kvällsgymnasium i någon annan kommun än den där han i början av terminen har hemort enligt lagen om befolkningsböcker (141/69), är elevens hemkommun skyldig att till den kommun som *är huvudman för* kvällsgymnasiet betala den av eleven föranledda andelen av kvällsgymnasiets till statsandel berättigande driftskostnader, från vilka har avdragits de enligt lagen om statsandelar och

Gällande lydelse

statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek (1112/78) beräknade statsandelarna och statsunderstöden samt kvällsgymnasiets övriga inkomster.

21 §

I fråga om ett privat kvällsgymnasium gäller på motsvarande sätt 2,3, 7—16, 23 och 24 §§, 28 § 1 mom. och 30 § i denna lag samt 8 och 9 §§, 11 § 1 och 3 mom., 12, 13 och 51 §§, 52 § 1 mom. och 54 § gymnasielagen.

Föreslagen lydelse

statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek (1112/78) beräknade statsandelarna och statsunder stöden samt kvällsgymnasiets övriga inkomster, *med undantag av inkomsterna för anordnande av undervisning som avses i 22 §.*

21 §

Vad som stadgas i 2, 3, 7—16 och 22—24 §§, 28 § 1 mom. och 30 § samt i 8 och 9 §§, 11 § 1 och 3 mom., 12, 13 och 51 §§, 52 § 1 mom. och 54 § gymnasielagen gäller på motsvarande sätt *privata kvällsgymnasier.*

22 §

En elev i ett kvällsgymnasium kan utöver den undervisning som meddelas i den egna läroanstalten också delta i undervisning som meddelas i något annat kvällsgymnasium, eller i ett gymnasium, en yrkesläroanstalt, en musikläroanstalt, ett medborgar- eller arbetarinstitut, en folkhögskola, ett idrottsinstitut samt någon annan läroanstalt som hör till undervisningsministeriets eller utbildningsstyrelsens verksamhetsområde enligt vad huvudmännen för läroan stalterna kommer överens om, om inte annat följer av denna lag eller med stöd av den givna stadganden. Läroanstalternas huvudmän kan också komma överens om att dela på kostnaderna för undervisningen. Studier som fullföljts i en annan läroanstalt kan godkännas som en prestation som motsvarar en eller flera kurser i kvällsgymnasiet enligt vad som stadgas genom förordning. Studier som fullföljts i en annan läroanstalt kan godkännas som prestation också då huvudmännen för läroanstalterna inte avtalat om samarbete.

Kvällsgymnasiet kan ordna undervisning för elever vid de läroanstalter som nämns i 1 mom. enligt vad läroanstalternas huvudmän kommer överens om, om inte annat följer av denna lag eller med stöd av den givna stadganden. Läroanstalternas huvudmän kan också komma överens om hur kostnaderna för undervisningen betalas. En elev som deltar i undervisning som avses i detta moment räknas inte som elev i kvällsgymnasiet.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

3.

Lag

om ändring av 5 § lagen om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 5 § 4 mom. lagen den 28 december 1978 om statsandelar och statsunderstöd till grundskolor, gymnasier och allmänna bibliotek (1112/78) som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 §	
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
Med avvikelse från vad 7 § statsandelslagen stadgats, räknas icke gymnasiets elevavgifter ej heller ersättningar som för lärares och rektorers vidkommande erhållits på grund av olycksfalls- och sjukförsäkring såsom avdrag på driftskostnaderna.	Med avvikelse från 7 § statsandelslagen, räknas *såsom avdrag på driftskostnaderna inte* gymnasiets elevavgifter, *inte heller inkomsterna för anordnande av i 60 § gymnasielagen nämnd undervisning eller* ersättningar som för lärares och rektorers *del* erhållits på grund av olycksfalls- eller sjukförsäkring.
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.

4.

Lag

om ändring av 2 och 15 §§ lagen om finansiering av yrkesläroanstalter

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 2 § 2 mom. 5 punkten och 15 § 1 mom. lagen den 3 juni 1983 om finansiering av yrkesläroanstalter (494/83) som följer:

Gällande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Förhållandet till statsandelslagen	
— — — — — — — — — — — — — —	
Avvikelse från stadgandena i statsandelslagen görs i följande hänseenden:	
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
5) med avvikelse från 7 § statsandelslagen räknas såsom avdrag på driftskostnaderna inte inkomster av arbetsverksamhet, utom vid nedan i 13 § avsedd temporär yrkesutbildning, inte heller elevavgifter eller ersättningar som för rektorers och lärares del erhållits på grundval av olycksfalls- eller sjukförsäkring;	5) med avvikelse från 7 § statsandelslagen räknas såsom avdrag på driftskostnaderna inte inkomster av arbetsverksamhet, utom vid nedan i 13 § *nämnd* temporär yrkesutbildning, inte heller elevavgifter eller *inkomster för anordnande av undervisning som avses i 20 a § lagen om yrkesläroanstalter* eller ersättningar som för rektorers och lärares del erhållits på grundval av olycksfalls- eller sjukförsäkring;
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —

Gällande lydelse

15 §

Betalningsandel till kommunal läroanstalt

Elevens hemkommun utger till upprätthållare av kommunal läroanstalt en betalningsandel, vars per elev beräknade belopp yrkesutbildningsstyrelsen bestämmer med beaktande av kommunernas bärkraftsklassificering. Betalningsandelen bestäms i enlighet med läroanstaltens i 5 § avsedda, per elev beräknade driftskostnader som berättigar till statsandel. Från driftskostnaderna avdras först de statsandelar som bestäms i enlighet med 6 § 2 mom. samt skillnaden mellan intäkterna av och utgifterna för arbetsverksamheten ävensom de övriga inkomster som läroanstalten erhåller.

Föreslagen lydelse

15 §

Betalningsandel till kommunal läroanstalt

Elevens hemkommun betalar *huvudmannen för* en kommunal läroanstalt en betalningsandel, *vars per elev beräknade belopp utbildningsstyrelsen* bestämmer med beaktande av kommunernas bärkraftsklassificering. Betalningsandelen bestäms i enlighet med läroanstaltens i 5 § *nämnda,* per elev beräknade driftskostnader som berättigar till statsandel. Från driftskostnaderna avdras först de statsandelar som bestäms i enlighet med 6 § 2 mom. samt skillnaden mellan intäkterna av och utgifterna för arbetsverksamheten och *dessutom* de övriga inkomster som läroanstalten erhåller, *med undantag av inkomsterna för anordnande av i 20 a § lagen om yrkesläroanstalter avsedd undervisning.*

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1992.